

ROZHOVORY 36

1. ČÍSLO V PRAZE 1. X. 1953 ROČNÍK 1.

Obsah:

Rozhovory 36.

Brněnskému kroužku 36/6.....	2,
Ivan Hartmann: "Evoluční determinismus"....	.....3/4/5,
Pavel Filipi: "Rada"....	5,
Ajk Kored: "Koupel v měsíční záři"....	6,
Václav Havel: "Otakar Březina, básník vůle" ..	.....7/8/9,
P*: "15 x láska "....	9,
-1500- "Smrtelnost či nesmrtelnost?"... ..	10,
Radim Kopecký: "Ze sbírky Pražské dojmy"...	10,
Ajk Kored: "Kampa"....	11,
P*: "Et tu?	11,
-1500- : "zase ty saze"....	11,
Radim Kopecký: "Kř. Chiping...?....	12,
Václav Havel : " Bylo to jednou na jaře....	13,
Václav Havel: " Jednou v neděli odpoledne..	14,
Jiří Paukert: "Pod tíhou dozrávajících plodů ...	.....15/16/17,
Četli jsme: Vítězslav Nezval....	17,
Organisační zprávy. P*: "Probuzení".....	.....18.

VYCHÁZÍ NEPRAVIDELNĚ

".....a každý vytešeme tu svou sochu do sousoší 36!"

Brněnskému kroužku šestatřicátníků/36/6/.

Milí přátelé!

Radostně jsme přijali referát našich dvou členů o zájmu, který jste projevili o činnost šestatřicátníků ,a o přání ,aby Váš debatní kroužek byl k šestatřicátníkům připojen. Je samozřejmě, že jsme tento návrh nadšeně uvítali. Naše radost ještě vzrostla, když jsme obdrželi dopis od Jiřího Paukrta, ve kterém nás informoval o první Vaší zdárné schůzce, o zahájení práce a o Vašem velmi dobře vypracovaném programu tématické náplně schůzek. Vaše připojení přišlo právě v době, kdy rozšiřujeme své zájmy a všestranně usilujeme o zkvalitnění naší práce. Jest nám to za to hezkou odměnou. Věříme, že tento časopis se stane hlavním místem našich společných "rozhovorů", a že vzdálenost 250 km nám přitom nebude nikterak na obtíž. V tomto čísle jsou také konkrétní představy o definitivním vztahu našich kroužků a o celé organizaci šestatřicátníků.

Těšíme se na širokou spolupráci pro tvorbu časopisu i mimo, na příklad písemným stykem. Věříme, že sloučení našich debatních kroužků bude ku prospěchu nás všech a očekáváme další balíky příspěvků a další dobré zprávy o Vaší práci.

Váš

pražský kroužek šestatřicátníků.

Ivan Hartmann/Praha/.

Evoluční determinismus.

I.

V dosti dávné době zobecnili lidé náhled, že některá lidská jednání mají své vnější příčiny, a tato generalisace vedla k determinismu. Dialekticky každá akce vyvolá reakci, tedy každý -ismus vyžaduje -inismus. Tak automaticky vznikl i indeterminismus, který hlásá "liberum arbitrium" - volné rozhodování vůle člověka. Podle klasifikace faktorů determinismu vzniká několik faktorů:

fatalismus: vůle a jednání člověka determinuje a bezpodmínečně ovládá "nějaká" metafysická moc, z níž se člověk svým počínáním nemůže vymanit. Vede tady k universální anarchii.

Determinismus naturalistický: vzniká z materialistického pojetí přírody. Faktorem determinace je sama příroda, která svými zákony, podobnými zákonům růstu botanických organismů, určuje všechno individuální lidské dění.

Determinismus theologický: bylo již v náboženské historii mnoho sporů o predestinaci. Jeden fakt však vyplývá z každého náboženství. Bůh nebo boží jsou vševědoucí podle theologických dogmat a tudíž vědí-li/nemusí ani do konání nebo vůle člověka zasahovat/ co každého jedince čeká, jinak řečeno, znají-li jeho osud, je jasné, že determinující veličina/osud/ existuje, a že jí nelze lidskou vůlí a mocí vzdorovat.

Determinismus psychologický/inteligenční/: určování vůle se děje na základě rozumovém. Vede k ovládnutí lidské vůle rozumem, ke svobodě vůle ve vnitřním měřítku člověka. Rozum mu pak umožní pochopit a stanovit, svobodu vnější/t.j. politickou a j./.. Psychologický determinismus je tady jediný z deterministických útvarů, který činí člověka zodpovědného za jeho konání. Ale možnost, ba nutnost anarchie je stále zcela zřejmá.

Spory mezi determinismem a indeterminismem dospěly až do současné doby jen k jedné postupové metě, kterou nebudeme dokazovat, ale jen citovat: "Determinismus nezáleží čistě v popření volnosti, tak jako důkaz volnosti člověka netkví v indeterminismu. Je proto nutno zjednodušit pojmy a teprve pak vésti spor mezi přesně definovanými oponenty."

II.

Moderního člověka jistě nikdy nenapadne bádát ,existuje-li nebo neexistuje-li determinace. A právě proto učinme výjimku a podívejme se na tento

názor s nového vyššího stanoviska, jež nám připravila věda, která se v poslední době silně zdokonaluje. O tom, zda je či není nějaká metafysická preadestinace nebudeme vůbec uvažovat. / Za dnešních vědeckých poměrů v noetice je tento spor neřešitelný. / Pohovoříme ještě předem o intenzitě a působnosti síly determinující. Fatalisté ji brali tak doopravdy, že dokázali tvrdit, že člověk nehne ani brvou, aniž by to chtěl preadestinující faktor. Na tento názor budeme pohlížet s rezervou. Faktor determinace s našeho stanoviska bude určovat jen rámeček osudu lidského, nikoliv jeho detaily.

Odbočme zdánlivě stranou. Je známo, že průměrná délka lidského věku ode dneška k době preahistorie člověka klesá. S možností obrany proti přírodním vlivům a proti dravcům, s možností řádného stravování, s možností boje proti chorobám se stále hranice lidského věku zvyšovala a bude se i nadále zvyšovat. Až se podaří lékařské vědě odstranit rakovinu a sklerosu nebo proti nim úspěšně bojovat, zvýší se opět radikálně. O možnosti vyhlazení lidstva atomovou bombou se již dost často hovořilo, proto nebudeme opakovat. Podobný příklad máme i v Čapkově válce s mloky. Na základě těchto několika poznámek můžeme postavit závěr: **DETERMINACE LIDSKÉHO ŽIVOTA JE DÁNA VÝVOJEM HOSPODÁŘSKÝCH A SOCIÁLNÍCH PODMÍNEK LIDSTVA**, které je zdokonalováním vlastního poznání a moci pomocí vědy a techniky samo určuje, / ať k dobru : odstranění rakoviny nebo nappak : atomová bomba /. Prostě řečeno jsme determinováni v našem slova smyslu svými předky a my sami máme osud svůj v moci, jakož i osud svých potomků. Neznamená to ovšem, že tuto moc máme v ruce vlastní / t. j. lidskou / zásluhou. Ta je dána člověku přírodními vývojovými zákony lidského poznání a moci člověka. Aby nebyly námítky, že lidské poznání závisí toliko na člověku samém, uvedu dále: přírodní vývojové zákony lidského poznání se shodují s přírodními zákony, o nichž právě v danou dobu budeme bádáme. Čím komplikovanější je přírodní zákon, tím nesnadnější je naše poznání, tím nižší je naše poznávací schopnost, tím komplikovanější je přírodní zákon lidského poznání. Zamyslíme-li se kriticky nad tímto typem determinismu, vidíme, že celkem nemá s determinismem v dřívějším pojetí nic společného / abychom však zachovali tradici, necháváme název determinismus a připojujeme přívlastek evoluční na důkaz toho, že jsme si vědomi jeho hlavní zásady, že jeho faktorem je vývoj hospodářských a sociálních podmínek /. Dále budeme nazývat tento názor **EVOLUČNÍM DETERMINISMEM**. Při výčtu deterministických útvarů na počátku jsme již konstatovali vliv útvaru na sociologickou strukturu a jeho vztah k svobodě vůle člověka. Proto se podíváme s tohoto hlediska i na determinismus evoluční. Začneme svobodnou vůlí. Je bez pochyb, že tento útvar nijak neznásilňuje vůli člověka. Ba člověk se může i svou vůlí opřít vývoji sociálních a hospodářských podmínek. Ne nějak objektivně, t. j. že by na příklad mohl vývoj zastavit, ale subjektivně, pro svou vlastní osobu nemusí přijímat moderní vymoženosti, případně se může zříci všech prostředků civilizace a stát se i poustevníkem. Tudiž zdán-

livě tímto příkladem je theorie evolučního determinismu vyvrácena. Jednoduchou námitkou lze ovšem toto stanovisko opět vyvrátit. Nepíšeme tuto teorii pro pět poustevníků, ale pro zbývající n-5 lidí. Ovšem důkaz svobody lidské vůle je značný. A nyní stran důsledků evolučního determinismu na sociologickou strukturu. Zatím co ostatní deterministické útvary najmě ty, kde se svoboda vůle a "liberum arbitrium" zvyšovaly, vedli k anarchii, svolává a organizuje evoluční determinismus lidského ducha, aby dále bádá a odhaloval nové zákony přírodního vývoje, na kterých závisí i výhodnost determinace. A ačkoliv na člověku samém nezávisí jeho poznání, snad se lidé tvořící organizovaným vědeckým čením tyto zákony naučí odhalovat a tím připravovat šťastnější osud sobě a potomkům.

Evoluční determinismus v sobě tedy shrnuje to, co se doposud nepodařilo shrnout žádnému jinému deterministickému útvaru, svobodu vůle a odstranění anarchie. Vztah mezi nimi je takový: lidské svobodné rozhodování řízené racionálním poznáním zásad evolučního determinismu nepodléhá anarchii, le naopak uznává reakci organizaci jako cestu k vyššímu poznání.

Pavel Filipi /KP Praha/,

Rada.

Třikrát jsi řezala růžové dřevo tužky,
čtyřikrát zlomilas tyčinku z grafitu.
I ptáš se, nešťastná, na radu zlaté mušky,
ať tiše zabzučí: Proč, copak chybí tu ?
A muška šeptala a ty ses tolik rděla
jak lupen pivoňky, jenž do kašny byl svát:
o lásce chtělas psát, v tom je ta chyba celá.
Správně je mít rád a o tom nezpívat.

KoupeL v měsíční záři.

Zář luny luno parku zalila
 Ach panna krásná děva spanilá
 své vlasy z pletenců si volně rozvila
 Po jejím těle zář se rozlila
 a začla něžně laskat děvy tělo
 jež posíleno svitem ještě růst by chtělo
 Však přes lunu se v lí mrak a druhý třetí
 Děva shalíc tělo jak uštknuta pryč letí
 by kdesi v tichu modlitbu si řekla
 Fuj ty hnusné mraky tolik jsem se lekla
 pro mne slunce není Tma jen všude samá
 Moje touha žít však není planá
 A když jen slunce odraz chytit jsem si chtěla
 hned prudký mráz se zmocnil mého těla
 A přece žití slunce nutno míti
 které tělo hřeje které ducha sytí
 Jsem mladá dívka chtěla bych též kvítí
 Pro to nebudu já v žití netečná
 musím lepší být a více statečná
 To není hřích že zrozena jsem v parku
 T k často v dumách dlela Jana z Arcu
 Vždy přopravena k žití k tanci je
 hrdinka sladké Francie
 Zas jenom luny zář se v parku rozlila
 svým teplem mizivým však ocel zkalila
 ocel jež k slunci probije se ven
 Již svítá a pouhý luny sen
 mění se jak poupě v slunečný den
 Den který nese touha ničitskony
 a s ním v řadách žen kráčí miliony
 žen kterým sílu dala koupeL v parku
 každá z nich je děvou dnešní Janou z Arcu
 jež po boku mužů hrdě jde se být
 za svět který se zrodil za svět jenž bude žít

Ajk Kored/Praha/.

Václav Havel, /Praha/.

Otakar Březina - básník vůle.

Jsou básníci, kteří jako osiky se třesou pod záchvěvy větrů a vánků, co chvíli obracejí ~~svý~~ jiným směrem své listí, aby nestáli proti větru. Jejich poesii vítr odvěje jako mráček dýmu, jenž se vykulí nad komínem a nevěda, ~~jak~~ kterým směrem by se ubral, čeká na první dotyk prstů vzduchu. Jejich básně, tvořené pro vteřiny, odnášejí s sebou vteřiny.

Mezi takové nepatří O. Březina. Březina je pevný, skalní charakter /neříkám mužný/, pevný ve svém vývoji. Březina je dub spojující oblaka se zemí. Jeho spojení je však tragické drama. Že ze země vyrůstá, k tomu se přiznává již v "Tajemných dálkách". Vůně země, života, sv. tla, optimismu, v níž cele nikdy neuvěřil, často prozáří jeho bá sní a vždy se mu nerozlučně spojuje s pojmy "otce", "matky", "vrozené krve" a pod.

Březina přiznává, že v jeho žilách koluje příznačná lidská přírodní krev vůle a víry v život naplněný lidskou láskou. To cítí i v těch tajemných dálkách, jež jsou jediným velikým očekáváním smrti, jako vysvobození ze s poutanosti samoty. Avšak zároveň cítí, že je předurčen k tomu, aby zradil hned na počátku vrozenou víru "svých otců" a aby si těžce vybojoval víru vlastní. Dává mu to někdy pocit jakési viny. Jeho celé dílo je vlastně plynulé, ale dramatické obracení očí z vlastního nitra na své okolí. Jeho samota a jeho individualism člověka, jenž nepoznal lidskou lásku, v něm bojují s jeho niternou potřebou objektivace ~~ex~~ v ostatních srdcích. Složka druhá vítězí, ale nikdy nezvítězí úplně. Nemůže zvítězit, musela by to být přetvářka, již je Březina nejméně schopen. Březina byl a vždy zůstal samotář, "zírající jen na stěny své jámy". Bylo to dáno jeho osobností, jeho fysiognomií, jeho povahou, prostě celým jím. Bylo mu předurčeno, že nepozná lidské osobní lásky. Vědomí tohoto tajemného předurčení protkává celé dílo básníkovo. Březina jako by cítil, že není přírodně řadovým člověkem, že nesplní člověčí hmotné povinnosti, že jeho život nebude tvořen činnou a pracovitou láskou dvou srdcí. V tajemných dálkách se poddává, věří ve smrt jako jediné vysvobození z tohoto stavu. Avšak jeho veliká vůle, dávající mu moc dělat nelidské, protože nadlidské, překonává tento nihilismus. Světlo života začíná svítat ve Svítání na západě. Další jeho dílo je dramatickým obrazem vítězství vůle duše nad skutečností. Ale nikdy ne vítězství skutečností, vždy zůstal věren prvnímu " O sílo extasí a snů.....". Básník překonal svoji potřebu světlé, žhavé, až hmotně tělesné lásky svou duševní vůlí. A co z toho vzniklo : mystická metafyzická láska

k lidstvu, zapojení do všelidské a všesvětové masy. A ptáme se, je to opravdu možná láska, skutečně pozemská láska? A odpověď je jasná: není. Březina vždy seděl na vysoké věži. Nejprve zde pozoroval sebe, studoval se nenalézal však v životě ~~útěchy~~. A tu se počalo rozvíjet veliké drama, a bylo to drama opravdu krvavé, těžké, totiž proces odvracení pohledu od svého nitra ven a hledání vnější útěchy, čili proces objektivisace. A venku našel opravdu nový břeh, na němž by stanul; začalo svítat jeho životu. Byl si však při tom vědom, že jeho bytost je praedestinována k tomu, aby nikdy neseštopila s této věže na zem, do polí a lesů. Přiznejme si pocitově, že ~~většina~~ většina našich básníků by za této situace opravdu zůstala v tom strašném pesimismu a nevěře. Avšak máme co dělat s Březinou, člověkem velké vůle. Vůle pozorovat lidstvo se své věže, aniž by sestoupil dolů na zem. To je výkon, jenž zasluhuje nejhlubší úcty. Dokázal milovat abstraktně. Ovšem neslo to své přirozené důsledky. Viděl sice s rozhledny lidstvo celé, v jeho nekonečnosti, ale ptáme se znovu, nebyla tato kvantita na úkor kvality pohledu? Odpověď opět pasivní - byla. A musela být. S věže vždy uvidíme lidstvo jako abstraktní, rozmazaný, mlžný oblak, jako šedé množství bez tváře. Láska však je úměrná pohledu. A jak se pohled tříštil a zředo- val, úměrně s výškou věže, tak se tříštila a zředo- vala láska. Březina byl v oblaku, viděl oblaka a ~~mysli~~ v oblacích. Jeho poesie je abstraktní jako lidstvo je abstraktní /jako pojem/, vznáší se v metafysice jako lidstvo e vznáší v metafysice. Konkrétnum mu sloužilo jako komparatium, jenom v obra- ze. Březina je tedy básník vůle, nikoliv básník lásky. Neboť člověk má také tělo, člověk je jenom člověk, jenom osoba a životně může milovat op t jen osobně. Básník, před nímž bychom nestáli jen v úctě a v němém obdivu, ale s nímž bychom my, lidé, cítili a splývali, takový básník musí nevyhnu- telně sestoupit se své věže, dolů, k zemi, přivonět k zemi, obejmout ji, a obejmout rukama, ne myšlenkami, lidi na ni. Naše ruce jsou krátké, jsme jen lidé. Sestoupíme-li dolů, vidíme v davu opět jen několik lidí kolem nás. Ale tyto lidi můžeme ovinout pažema nebo stisknout si s nimi ruce, můžeme je políbit, protože jsou konkrétní, protože je vidíme, s jejich tvářemi, individuálními a vlastními, s jejich klady i zápory, a zkuše- nost říká, že nelze milovat ideály, ale pouze lidi. Více milujeme ženu s mírnou vadou a slabůstkou než ženu universálně dokonalou. Právě pro tu její lidskou slabůstku. Tedy opět: ~~jsme~~ jsme jen lidé. Láska básníka s nímž cítíme všichni, se neroz~~otýlí~~ otýlí po oblacích, ~~z~~ní~~~~ vzduchoprázdnech a atmo- sférách, ale koncentruje se na lidi. V tom je láska člověčí, v tom je na-

plnění života nás, malých. Lásku cítí, kdo cítí pach země, necítí ji, kdo necítí zemi ve svých výšinách. Neboť láska je cit, pud, příroda. Miluje se konkrétně, osobně, zemitě, milujeme hmotu a hmotou. Naší lásku, opět jako lidí, doplňuje také nutně naše nenávisť. Opakuji proto: Březina je básník vůle. Vůle neobyčejné, duševní, vystupňované vůle umělecké, vpravdě básnické. Kdyby někdo jiný vystoupil a říkal: " Miluji lidstvo ! ", nevěříme mu. Nelze milovat abstrakta /proto na př. nám, moderním lidem, tolik vrtá v hlavě křesťanská láska k Bohu, již Krist kladl výše než lásku k lidem./ To však neplatí o Březinovi, neboť každé jeho slovo prozrazuje opravdovou velikou vůli, a to je ovšem také druh vůle životní. Když ji u sebe neznáme, když ji u sebe nevidíme a nechápeme, tím spíš ji ceníme a klaníme se před ní u geniálního básníka.

Není to naše neštěstí, ale naopak veliké štěstí, že se O. Březina narodil takovým jaký byl, s takovou fysiognomií duše, s takovým tělem, s takovou povahou a s takovou z toho věčně plynoucí determinovanou samotou, neboť jedině tak se před našima očima mohlo rozvinout a odehrávat to grandiosní drama, vítězství básnické vůle, jež vidíme jednou za století !

15x láska

Láska je cocktail
z bahna a hvězd:
láska je hmota
z těla a krve,
láska jsou dvě,
v jedno splynulé duše.
Láska je opium,
láska je hřích,
láska je světice,
láska je děvka,
láska se prodává
na rohu ulice,
láska je touha,
bezesných nocí,
láska je jed
i lék s kouzelnou mocí,
láska je temná noc,
láska je den,
láska je skutečnost.,
láska je sen,
|| láska je taková,
jací jsou lidé.

F•/KP Praha/

Smrtelnost či nesmrtelnost ?

Duch anebo hmota - co je prvotní ? Touto otázkou končívá mnoho filosofických polemik a debat.

Začneme z jiného konce, u magie. Že něco, byť jen podobného, existuje, pokládá i část skeptiků za skutečnost. Je v ní a v podobných oborech mnoho podvodů, ale též pravdy. Popíráte ? Budiž. Nelze však popřít hypnotismu, telepathii a třeba fakt, že část vynálezů, tak velká, aby o ní stálo za to uvažovat, vznikla současně na různých místech zeměkoule. Tvrzení, že neživý předmět přijímá, absorbuje do sebe myšlenky hlasy, pro civilisovaného člověka je překvapivé. Avšak jak silné jsou myšlenky ví každý, kdo používá sugesce nebo autosugesce. Víra Tvá Tě uzdravila, to jest vítězství ducha nad hmotou. Třeba se objeví námitka, že to není důkazem, že hmota může být přesto prvotní a duch její zplodinou. V každém případě však duch může vítězit a vítězí nad materií. Nedostávám se tímto sice k prvním slovům tohoto článku, která pochopitelně řešit nedovedu, směřuji však k nadpisu a tím i k obsahu tohoto essaye.

Myšlenky jsou silné. Víra dělá zázraky. Ergo: kdo věří v posmrtný život, jeho duch bude žít; kdo nevěří, pro toho po smrti je jen tma.

Přiznávám, není to myšlenka původní, avšak stojí za uvážení.

- 1500
/Praha/

Radim Kopecký, /Praha/.

XII. ze sbírky Pražské dojmy.

Jiří se nervosně usmál.

Z matně osvětleného okénka v patře sešlého domu zazníval občas lehoučký pískot : patrně kdosi improvisoval na kalinet.....
Šumění deště ani nesláblo ani nesílilo. Pruh studeného světla ze staromódní plynové lampy vrhal se stereotypně na lesknoucí se hrboilaté dláždění uzounké uličky, v jejímž záhybu šklebil se průchod do některého zarostlého dvora, slabě osvětlený lucernou občas se kývající v závanu studeného větru. Voda zanechávala lesklou stopu na břechtanovém listí, jež se mrtvě plazilo po zdech zahrad. Jiří pozvedl límec svého letitého kabátu a v lethargickém snění uvázal kolem krku ostře žlutou šálu, která dosud splývala mu na prsa, nechávajíc kapkám olizovat obnaženou kůži. Vítr přivál k jeho nohám mokrý nahnědlý list, jiný mu vmetl do tváře. Cák ! Nevědomky šlápl do kaluže dešťové vody. Minul osamělého chodce, jehož kroky pomalu doznávaly v lijavci. Zn ovu se nepřítomně usmál, v očích svítla myšlenka.....
Spěchal domů, aby po páté napsal báseň na thema: podzim.

Kampa.

Svítící okna na Kampě
 kde jste tu něžnost svou vzala
 Byl jsem jak studentík na hanbě
 a vy jak by jste se mi smála

Proč se tak na mne koukáte
 v slečno z druhého patra
 Vždycky když blíží se k desáté
 začíná vracet se chátka

Tak přijde také snad otec váš
 Proč nejste s chlapcem svým venku
 Nebo se modlíte Otčenáš
 suíc pro dítě své plenu

Neznám vás paní z poschodí
 která tam stelete postel
 Váš muž snad v hospodě zavodí
 a dvanáct odbíjí kostel

Zde někda bydlí můj učitel
 Učil mě před roky zpěvu
 Víím že byl jako Vilém Tell
 jenže moh' zastřelit děvu

To už je ale moc dávno

Ajk Koreš /Praha/.

Et tu?

Ta rána bolí kamaráde,
 víc pro to, že je od Tebe
 než pro tu krev,
 jež barví zem.
 Tu ránu do zad,
 tu jsem nečekal.
 Na ránu od Tebe jsem
 nebyl připraven.
 Pročs to jen udělal?
 Odpověz! Mluv!
 Ty mlčíš jen a oči odvracíš.

Ta rána bolí, kamaráde,
 jako když muž v ní obracíš.
 Však víc než bolest,
 očistec mých muk;
 to nejtěžší, co dal mi osud nést.
 To zklamání, žež moje srdce drásá,
 to nejbolestnější-

tvá zrada jest.

Zase ty saze

a ta špína

jež není líná

Nebylo to tak vždyck y

kde kdo je flegmatický

Saze už zase

- 1500 - /Praha/

P. /KP-Praha/

Radim Kopecký, /Praha/.

Mr. Chiping.....?

Více než dovedně vytvořil James Hilton postavu Mr. Chipinga v románě "Sbohem, pane profesore". Postavička starého kantora je velmi typická nejen v Anglii, ale takřka všude ve světě. Proto je starý Chips nám všem tak velice blízký. Doslova legendární, neustále vtipkující a šprýmující při výkladu římských klasiků nebo gerundiva, pronášející již půl století, rok od roku stejně se opaující vtip apoznamky k různým pasážím z řeckých dějin, uctíváný a milovaný svými svěřenci, je nejenom ztělesněním středoškolského života, ale Hilton ukázal tu typ ~~xxx~~, v němž je hluboce zakořeněna letitá konvence, neustále se podivující a zavrhuující nové způsoby života. A nejen to. Knižka, ač rozsahem malá, s přísnou kázní zachycuje zároveň nesmírné změny, jimiž prošel světový politický život na počátku 20. st. Ústy Chipingovými vyjádřil Hilton mnohý ze svých názorů. V rozhovoru s právě nejmladším žákem broockfieldského gymnasia říká Chips: "Dorostete do velmi -hm- podivného světa, Linforde. Možná, že se to trochu zlepšívá -hm- zatím než dorostete -hm-". Bezesporu ukázal Hilton typ ~~typ~~ kladný. Na první pohled zdálo by se, že kniha nemá nijaké vnitřní spojnice a psychologické stránky. Mistrovství autorova pera tkví však právě v neobyčejné disciplíně, která zabraňuje rozptylovat se v přílišných podrobnostech. S touto kázní sleduje Hilton myšlenkovou vlnu svého líbezného dílka. Přísně realisticky a opravdově líčí život kmetovitého Chipse v jeho vlastních vzpomínkách, jež sahají až do šedesátých let 19. st. Jsouce poznamenány časem, neztrácejí přesto svůj půvab a svou dobovost. Dlouho nečetli jsme tak vizionální, tak vysoce jemnou analýsu poměru stáří k mládí a naopak. Netečný sen, jež žije Chiping, není opředen mystickými kouzly, a paradoxálními historkami, násilně vklíněnými do příběhu, jak by tomu bylo u zcela průměrného autora, ale zdá se být nadmíru skutečným. Jako kniha míru, klidu a štěstí dosáhla kniha "Sbohem, pane profesore" plně svého účelu, jako kniha bolu a tragedie, nepřímou výslovenou je neméně skvělá a významná. Je nikoliv umělou syntésou minulosti a přítomnosti, je zahradou na půdě minulého věku s květy dvacátého století. Je přorozeným řetězem spojujícím obě významné doby, je trhlinou dávající nahlédnout do nitra skutečného člověka, je opravdovou božskou skutečností, která vytrhuje z přísné skutečnosti lidské.

Chce být řešením života příslušníka jedné ze společenských vrstev, ale je řešením bytí celé této společenské vrstvy.

Václav Havel/Praha/.

Jednou v neděli odpoledne.

Jiřímu Paukertovi.

- 1 Zaprášený sluneční paprsek
 pomaleji a pomaleji rozrezává secesní šedou barvu
- 3 hlavní haly Wilsonova nádraží v Praze
- 4 A ve stínu jeho tupějícího nože
 loučí se spolu tisíce opálených tváří
 a podávají si ruce
 jejichž prsty zakrněly v chmelové plody
 a jež si kupují melouny a měří je
- 9 na věrtele
- 10 2.kolej 1.nástupiště 7,vagon 4.kupé
 a kufr stejný jako všechny druhé
 Odjezd v 18.54
- 13 Kolín Česká Třebová Svitzovy Brno a tak dále
- 14 Před půl stoletím touto dobou
 byla tato plechová secesní krása asi ještě novou
 a nový přednosta říkal asi
 Bože ta moderna
- 18 v co ti lidé věří ....
- 19 Kupte si prosím meloun na cestu
 Budeme tam asi o půlnoci
 ještě tamto utíká kdosi
- 23 byli jste v Praze v biografu?
- 24 Zaprášený slunce už zastrčilo své nože
 na shledanou zítra touto dobou
 na shledanou za rok touto dobou
- 27 na shledanou
- 28 Prsty jež hladily šlechtičně samet
 /ale jen ve snu když byly hlazeny chmelovými bobulemi/
 nám kynou a říkají - my odjíždíme
 ale my vám napíšem
 brzy brzy se napěchujem a dáme se do obálky
- 33 se známkou za 60 haléřů
- 34 Jeden den zastrčil své paprsky
 které pocházely z XVIII století nebo z roku 1888
 Jeden den z tří set šedesáti pěti
 Bylo to na Wilsonově nádraží
 Už jede vlak tuším do Vysočan
 vracíme se po šedém peronu a říkáme si
 Kdy zase asi?
 Co myslíš co říkal tomu že máme světlé vlasy
- 42 A přivezl nám také milé kamarády
- 43 Ale neděle už je za námi
 Hle tam vidíš leží slupka od melounu
- 45 Projdem se ještě trochu
- 46 Snad za 365 dní uvidíme opět vlaky zlaté od chmelu
 Snad uvidíme op t věrtele básnických extasí
 Snad opět paprsek podvečerního slunce
- 49 vycházející z krajín klášterních visí

Jiří Paukert 36/5.

Pod tíhou dozrávajících plodů.

/kritika Veršů Václava Havla/

Dostal jsem do rukou asi před třemi měsíci jednu z prvních Havlových básní a podal jsem její obsáhlou kritiku. Bohužel i bohudík byla to báseň pro Havla dosti netypická, jeden z básnických omylů, jichž se občas dopouští básníci, zvláště v létech své mladosti, takže kritika vyzněla dosti na prázdno. Proto přistupují-li dnes ke kritice jeho nejnovější básně Jednou v neděli odpoledne, činím tak hlavně proto, že se domnívám, že jde o verše nejvyzrálejší a nejhlavovšťejší; alespoň tak soudím z toho mála co znám.

Dopis Radima Kopeckého i s přiloženou Havlovou básní jsem nechal kolovat v naší šestce. Když ho nyní rozvírám, nalézám v něm příloženou glossu jednoho ze čtenářů, snad neúmyslně zapomenutou v útrokách dopisu. Tři slova a otazník: "Celý Wolker že? /bez čárky abych neporušil autorskou původnost, /Nuže, to je glossa, s kterou nemohu souhlasit, alespoň rozhodně ne pokud se týče právě této básně. A proti Tobě, bezejmený kritiku budiž vedena má apologetika Havlových veršů.

Ještě dříve, než se vydáme na pout do ony šaldovsky pojímané mysticky laděné nadzemské krajiny, rád bych upozornil, že ve své kritice nejsem naprosto ovlivněn tím, že mi byla báseň věnována. Je v ní ostatně ještě pořád dost nedostatků, abych se nemusel obávat stranickosti.

1.

Všimněme si na počátku toho zásadního - dojmu, jakým na vás přečtená báseň zapůsobila. Ten, kdo snad četl některé pasáže z Havlovy velkobásně Oko a slza, ten kdo zná jeho Requiem včerejšího dne, ten, kdo snad po přečtení jeho básně Chtěl bych.. měl dojem nepříjemné plochosti a nebarevnosti, bude mile překvapen.

Jestliže lze označit všechny mně známé Havlovy básně z předšlé epochy za wolkerovsky pojímané a tak též laděné, nemůžeme a nesmíme použít této pečeti pro báseň Jednou v neděli odpoledne. Jsou ovšem i zde místa, kde cítíte, která to byla Muza jež se nakláněla nad našeho básníka, ale častěji a častěji se objevují místa laděná osobitěji a barevněji, básník jakoby usiloval o svůj výraz a mnohde ho nachází.

Přistupují-li k umlecké kritice tohoto dílka, mám navíc to plus, že znám onu skutečnost, kterou Havel básnický ztvárnil a že tedy mohu posoudit, do jaké míry se zmocnil své vise. To ostatně vyvěrá přímo z každé básně, stačí se naklonit nad její hladinu a zadívat se pozorně do hloubky, stačí se zaposlouchat do toho šumění spodního proudu, abychom postřehli

jak až hluboko vyvěrá ten pramen živé vody, kterému říkáme intuice.

Vzpomínám si dobře na moment mého odjezdu z Prahy, sám jsem na tuto příležitost reagoval dvěma, třemi básněmi nepřiliš velké hodnoty, Proto je mi celá tematika dvakrát bližší - bezprostřednější než povrchnímu čtenáři.

Způsob, jakým přistupuje ke svému dílku mladý autor, je u něho dost neobvyklý. Snaží se o vyjádření asociativních dějů a obrazových vjemů. Na jejichž podkladě rozezpívává svou píseň volnou, lehce melancholickou notou volného verše.

Ale protože tato snaha není násilná a vyvěrá zcela intuitivně, nepůsobí ani celá básně nějakým zvláštním dojmem; právě naopak - cítíte mimovolnost lépe nutnost toho a žádného jiného básnického projevu. A ti je to, pro co musím nazvat Havla básníkem - protu poctivost, s jakou se zmocňuje své představy, pro velkou moc a působivost slova, pro schopnost asociace, pro dynamiku projevu, pro logickou souvislost, slovem pro ten dar boží umět vzít pero do ruky a dbát v té chvíli jen vůle máš.

Co na příklad říci hned ~~xxxx~~ o úvodním verši/řádek 1-3/ ? Cítíte přímo sugestivnost obrazu. Básník neřekne secesní budova Wilsonova nádraží, řekne "secesní šedá barva". U něho paprsek neozaruje, to by bylo slabé. Jeho paprsky rozřezávají, právě tak jako barevnost jeho veršů.

A tato kombinace může být nejvýš šťastná - převzít Wolkrovu ukázněnost a melodičnost verše a Bieblovskou obrazivost! Havel je ovšem svůj. Wolker zašumí ještě sem tam; charakteristická je i Havlova víse kolektivismu, tak konkrétně řečená ve druhé strofě! Hle, co si básník vybírá, /řádek 4-9/! A je to typické... básník není nikda sám, prožívá visí současně s těmi tisíce je jeden z nich, ale žije nejintenzivněji a jeho podvědomí zachycuje všechny ty řezavé paprsky, tu rozličnost atmosfér a citů. Charakteristické umění v jeho verších - Havel nesymbolisuje, neabstrahuje, je konkrétní a specifikuje, proto je tak živé a živelné zákulisí jeho scény, na které rozehrává svou velkolepou visí. Ty postavy nejsou statické, ale žijí; žijí, když jim básník vdechl život dvěma třemi verši.

Provdá, to měření melounů na věrtele má v sobě cosi chtěného a násilného, trochu sensaciernosti. U tohoto verše vůbec se zdá, jakoby se víse trochu pošramotila. Proto působí také dost nepřesvědčivě řádky 10 - 13. To všechno není než balancování na laně nejistoty, zavírání očí před realitou, která už se dotýká hladého exaltovance.

Leč prohlásit můžeme, že tento boj je dobovován. Ten, který nasazuje pero ke čtvrté strofě je zapálen novou vlnou svého transu, píše s jistotou a skoro radostně /řádek 14-18/

Je pravda, že formalistně si verše občas zakulhají. I ta asonance, ke které se nachal autor svést ve druhém verši /dobou-novou/ na to ukazuje. Ale to všechno dodává spíše básni Havlově na půvabu než by jí to ubíralo na kvalitě. Je to graciósní právě tak jako první baletní pokusy děvčátka, jež bude brzo vynikající tanečnicí. Je ještě mnoho nevykvašeného a neuzrálého v Havlovi. Není to důkaz nedokonalosti, je to jen důkaz mladosti. Protože Havlovi neskřípe jeho básnická korouhvička, tak jako třeba začínala Fráňovi Šrámkovi, když psal Ještě zní ... Havlova lyra nezní, spívá i když si občas splete toninu a vezme špatný akord.

"Kupte si, prosím meloun na cestu" volá pátá strofa právě tak naivně jako Nezvalova podavačka fialek. A dál bere básník několik nesladených akordů, spíše v přeletu, zas ty asonance! /řádek 20 - 23/.

Když takto rozehrál okolí, když oživil tváře na sever, na západ, na jih i na východ od střelky jeho srdce, které se proměnilo v magnet a je přitahováno vším, vším, co je mladé a nové, obrací básník svou tvář směrem k nebi. Z meditativní ale jeho filosofie je spíše nepromluvená, je to filosofie citu a srdce. Dává jí klíčit opět v té krásné asociaci! /řádek 24 - 27/.

Další strofa je podle mého soudu jedním z nejslabších míst celé básně. Jednak zvláště v závěrečných verších je ještě mnoho typicky Wolkerovského výrazu, jednak zde zakopla mladá tanečnice příliš neohrabaně i ve věci formy, takže její znervosnělá vychovatelka přestala omlouvat všechno graciósnosti a říká: Ano, ale nikdy ne úmyslně. Nebylo-li to totiž úmyslné, pak bude lépe říci: Ano, ale ne tak často; ne tak příliš mnoho. Posuďte sami /28 - 33/

Naivitu? Ano, ale ne strojenou a neupřimnou. Ne tak šablonovitou, vždyť to je všechno nálev na horšího Wolkera.

Bohudík je toto přerušení skutečně poslední, básník se vrací ke své linii, kterou neměl opustit /řádek 34-41/. -lepší než dobré, až na ten konec, skoro školácký: "A přivezl nám také milé kamarády."

Jemně melancholický ton se větví do příznačných motivů této básně a této vise, vše spěje ke konci, báseň uzrává jako plod, jen jej utrhnout a nepoškodit!

Četli jsme:

Vítězslav Nezval 1953:

" A pro jiného člověka
jenž vítěz, obrátil tok řeky
a přiměl loudající věky
k rychlejší pouti z daleka
zpívám zpěv míru. "

/Zpěv míru/

Vítězslav Nezval již 1932:

"De facto jsme nejnórmálnějším lidmi tohoto století, se svým hurrá proti válce, proti tyranství a komisnímu byrokratismu....."

/Předmluva k

"Pěti prstům"/

Organisační stanovy.

----- Bestatřicátníci jsou j e d n o t n ý , n e p o l i t i c k ý kruh, jehož cílem je vzájemnými debatami, výměnami názorů, vydáváním časopisu, společnými návštěvami kulturních podniků a pod. prohlubovat ~~svůj~~ duševní obzor všech jeho členů a tvořiti jádro budoucí přátelské spolupráce. Bestatřicátníci působí zatím na dvou místech, v Praze a Brně. Podle toho jejich členové jsou členy buď Pražského kroužku 36 nebo Brněnského kroužku 36/6. Oba kroužky vydávají společně svůj časopis "Rozhovory 36", jenž má svoji redakci v Praze. Redakční kruhy, resp. jejich představitelé jsou spolu v písemném styku. ~~Oba kroužky~~ Každý kroužek má také svého organisátora, jenž vede evidenci o členství, schůzkách, organisuje společné podniky a pod.

----- K Bestatřicátníkům je připojen Kroužek přispěvatelů. Členové tohoto kroužku nejsou členy 36, ale přispívají do časopisu, hlavně svými literárními pracemi. Pražský i Brněnský kroužek má jednoho člena, jenž je pověřen vedením práce Kroužku přispěvatelů ve svém místě/ Ivan Koreček, Praha a Jiří Paukert, Brno/.

----- Pražský i brněnský organisátor tvoří skupinu mající přehled o ~~vš~~ všech členech 36 i přispěvatelech. Přijetí nového člena je vždy ohlášen v časopise.

----- Každý člen 36 i přispěvatel má možnost vystoupit. Všichni členové 36 mají právo na základě společné dohody vyloučit některého člena, pokud by narušoval a znemožňoval společnou práci. Spoléhá se však na odpovědnost akázen všech členů 36, že nebude nikdy nutno přistoupit k tomuto kroku. Prosíme taky, aby nebylo důsledně mluveno před širší veřejností o žádných záležitostech 36.

Organisační zprávy.

Redakce ~~ukuje~~ P. Svandovi/Brno / za jeho milý dopis.

----- Uzávěrka druhého čísla časopisu "Rozhovory 36" byla určena na datum 25.10. t. r. Příspěvky posílejte na adresu : Jiří Fragner, Praha 12, Slovenská 23. Děkujeme Vám za čitelné rukopisy!

----- Prosíme přispěvatele z řad členů 36 neb z Kroužku, aby si před odesláním rukopisu zkontrolovali jeho obsah. Posílejte příspěvky hodnotné, opravené, čitelné!!!

----- Na prvním čísle pracovala redakční rada ve složení: Miloš Dus, Jiří Fragner, Radim Kopecký, Václav Havel/všichni Praha/.

Probuzení.

Usnul jsem včera na lavičce v parku
a o lásce a o Tobě jsem snil.
Pak prudký dešť mě promočil až na kost
a způsobil, že jsem se nastudil.
Bolí mě v krku, rýma ne se ztratit:
"Snění se může někdy nevyplatit".

P* /KP Praha/.

